

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Compendium Summae seu Manualis Doct. Navarri

**Ávila, Esteban de
Azpilcueta, Martín de**

Lvgdvni, 1609

Restitut. VIII. quando sit restituendum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41656

RESTITVTIO. VIII.

Quando sit restituendum.

Restitutio in primis facienda est statim.
num. 54.

Retinens alienum non committit nouum peccatum singulis momentis. Sed toties peccat quoties proponit illud non restituere : & sufficit quod toties proponat etiam virtualiter non restituere, vt in peccatum incidat. num. 55. & 64.

Et toties peccat, quoties vtitur alieno bono, quamuis nil cogitet de restitutione, & quoties potest commodè restituere, si id animaduertit, peccat, quamuis non statuat non restituere. num. 55.

Debitor incertorum, procurans compositionem, peccat mort. donec illam adipiscatur, si cum possit non restituat pauperibus. num. 93.

QVÆ CAVSÆ EXCV-

sent à restituendo statim. §. 1.

A Restituendo statim excusat ignorantia: probabilis iuris, vel facti, & voluntaria dilatio creditoris, & dilatio parum nocens illi,

Xx x illi,

illi, & impotentia restituendi. cap. 17. num. 56. Et impotentia dicitur etiam eius, qui non potest commodè, hoc est, sine iactura vite, famæ, vel damno notabili suæ substantiæ habetque id locum in debitis tam ex contractu, quàm ex furto, vel alio delicto omnium. 56. vel excusetur usurarius, vel alius debitor, qui si soluat non habebit unde aliat uxorem, vel filios, vide tit. Usura. V. I.

Non tamen excusatur propter consecrandum statum acquisitum per vsuras, vel aliam iniustitiam. Not. num. 58.

Non dicitur damnum notabile propriæ substantiæ, quòd res alienæ restituendæ sint magnæ, necnò si lucrari desinat re illa quam restitutus est. Sed non procedit hoc ad instrumenta artis, quibus victum parat. Nec excusat damnum propriæ substantiæ quando ex dilatione creditor patitur damnum notabile. num. 59.

Semel iussus restituere sed non restituit, non est absoluendus, nisi adsint tales circumstantiæ, vt Confessarius fiat contentus solò proposito restituendi. cap. 17. num. 53. & cap. 26. num. 6.

Indigens extremè non tenetur restituere quamuis creditor extremè indigeat, nisi dominium rei restituendæ semper remanserit penes creditorem. cap. 17. num. 60.

Excu

§. I. RESTITVTIO VIII. §. I. 693

Excusat damnum corporis vel animæ, eventurum ei, cui debetur; vt quando furiosus, vel iratus, petit ensẽm à depositario: tunc enim est faciẽda restitutio statim, nisi in casu, quo timeretur maius damnum ex retentione quàm ex redditione. num. 63.

Videtur etiam excusare quando probabiliter creditur, quòd ex retentione statim facta sequerentur (propter paupertatem) adulteria, fornicationes, vel alia peccata mortalia in filiis vel filiabus. ibid.

Excusat à restituendo statim timor cadendi à dignitate sui status. curet tamen, ne quid impendat in alios vsus quàm necessarios, & decentes. num. 62. Item excusat quando ex manifestatione debitoris sequitur illi notabile damnum: poterit tamen differre quousque inueniat personam fidelem, per quam restituat. num. 68.

Non excusat dilatio cõfessarij, nisi quando videt, quòd debitor non vult totum soluere statim, nec creditor vult concedere dilationem parum sibi nociuam, & quòd vel nunquam, vel non tam citò, nec tam vtiliter recuperabit, ac si cõcederet dilationem: tunc enim confessor credere potest, quòd creditor esset contentus, si sciret animum debitoris, sicut confessor scit. num. 65.

Non excusat voluntas restituendi paula-

Xx 3 sim

tim, si possit statim. n. 66. Nec mittere alienum per nūtiū etiam fidelē, si de facto non reddatur Domino: quod locum habet, quando dominiū restituēdæ rei translatum fuit in restituētem, aliàs verò secus. n. 67. Et optimū consiliū erit, quòd persona illa petat syngrapham à creditore, & reddat creditori. n. 68.

Non excusat relinquere in testamento, si ipse potest statim restituere, nisi probabiliter credat, quòd hæres melius restituet. ca. 17. n. 68. c. 26. n. 29.

Qui non potest statim restituere, debet petere dilationem à creditore. cap. 17. n. 68. nō excusat quòd creditor non petat, si id faciat ob timorem etiā reuerentialē, vel ignorantiam debiti, excusat tamen si cessante metu, & ignorantia nō petat, tunc enim censetur concedere dilationem. n. 79.

*QVÆ CAVSÆ EXCV-
sent à restitutione simpliciter. §. II.*

EXcusat simpliciter à restitutione, Debiti Ecōdonatio, vel remissio liberalis, quāuis nulla sit illatio realis, vel verbalis debiti. n. 45. imo aliquando erit bonum consiliū illam non offerre. n. 76. Erit autem liberalis, si Dominus affirmet se remittere, nisi contrarium constet ex coniecturis. n. 46. & suffi-
cit

cit condonatio eius ad quem principaliter pertinet cap. 18. n. 46.

Non sufficit inuoluntaria remissio, vt quando creditor ideo remittit, quia debitor affirmat nihil soluturum, nisi pro centum sit contentus quinquaginta. Secus verò si diffidentia recuperandi debitum oriatur ex alijs causis c. 17. n. 75.

Vt remissio debiti sit valida non requiritur debitorem, habere volūtatem restituendi requiritur tamē ad hoc vt nō peccet. n. 78.

Qui per mediatorem credit remissionem esse liberalem excusatur; secus si postea rescierit fuisse coactam. n. 78.

Qui tenetur restituere rem in genere, non excusatur à restitutione, quamuis res quam habebat paratam ad restituendum, pereat absque sua culpa. n. 80.

Qui tenetur restituere rem in specie excusatur à restitutione regulariter, si res illa absque dolo & culpa periret ante moram, neque etiam post moram, saltem in foro conscientiae, si sciretur quòd perinde periret apud creditorem, ac penes debitorem, & hoc siue deberet ex cōtractu, siue ex delicto: secus tamen, si constaret, vel dubitaret, quòd antequam reperisset, dominus vendidisset illam, vel ea usus fuisset. n. 81. non excusat dare vel procurare aliquod beneficium Ecclesiasticū.

Excusat tamen quando officium est temporale, & titulus validus, quamuis in eo peccetur, non tamen excusat, quando concurrunt peccatum, & nullitas tituli. n. 81.

Excusat etiam impotentia, & ignorantia probabilis iuris, vel facti, & maxime iuris obscuri, quando doctores consulunt ei non teneri, non tamen excusat si solum consulit eos, quos credit sibi placita responsuros, alias non consulturus eos. n. 83.

Nec excusat ignorantia crassa, nec supina facti, vt quando emit ab eo, de quo merito credere debuit, rem, quam vendidit, esse furtiuum. n. 84. Nec ignorantia iuris clari. n. 84. Excusat tamen præscriptio canonica, id est, incepta, & continuata bona fide. n. 85.

Cessio bonorum in foro exteriori excusat quoad debita ex contractibus orta. Idem de debitis ortis ex delicto quoad interesse priuatum partis, non tamen quoad publicum: & tunc si non habet in pecunia, suat in corpore. Quod si debitor venerit in pinguiorem fortunam, non excusatur in foro interiori. n. 86.

Excusat impotentia restituendi sine periculo vitæ, & salutis. Si tamen voluerit restituere, non obstante hoc periculo, licitè poterit. n. 87.

Excusat impotentia restituendi sine amissionem

RESTITVTIO IX. §. X. 697

sione libertatis, & sine venditione sui ipsius.
nu. 88.

Item impotentia restituendi sine amissione fame, etiamsi fama sit modica, & res restituenda sit magni momenti, dummodo fama sit de bonis virtutum, & non de solertia, ingenio, scientia iurium, & aliis huiusmodi. n. 91.

RESTITVTIO. IX.

Quoad incerta.

Dona incerta dicuntur quando creditor dignoratur, vel quantitas eorū post debitā inquisitionem. n. 92.

Non est necesse, vt restitutio incertorum fiat per Episcopum, nec contrarium potest Episcopus præcipere. Sed potest se interponere in his casibus. I. quando debens restituere moritur sine hærede, & executore. II. Quando ille non vult restituere, & proceditur in iudicio contra illum. III. Quando non rectè distribuit. IIII. Quando res possidentur ab eo qui est vel fuit vsurarius manifestus. n. 92.

Pauper potest sua debita applicare sibi in partem vel in totum, maxime ex consilio confessarij. n. 93.